

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Pidämme jo kulttuuriperintöstrategian luomista yleisesti ottaen suurena edistysaskelena edellyttäen tietysti, että myös sen toimeenpano toteutuu. Strategia antaa kaikille alan toimijoille selkänokan suhteessa muihin yhteiskunnan instituutioihin ja toimijoihin sekä kamppailuun resursseista. Erityisen iloisia olemme siitä, että strategia on yhteinen koko kulttuuriperintöalalle ja kattaa aineellisen, aineettoman ja digitaalisen kulttuuriperinnön sekä kulttuuriympäristöt. Strategian tavoitteet ja toimenpidelinjaukset ovat pääasiassa kannatettavia. Asiantuntijat ja instituutiot korostuvat strategiassa perinteiseen tapaan. Yleisesti ottaen kiinnittäisimme huomiota siihen, että strategiassa tulisi läpäisevästi huomioida kulttuuriperinnön arvostamisen, vaalimisen, turvaamisen ja harjoittamisen yhteisölähtöisyys ja ruohonjuuritason perinteharjoittajien keskeinen rooli sekä näiden ruohonjuuritason toimijoiden omistajuuden turvaamiseksi että strategian tavoitteiden jalkauttamiseksi todellisiin kohteisiinsa.

Strategian tavoitteissa ja toimenpidelinjauksissa ei juurikaan näy, että elämme medioituneen maailman ja huomiotalouden aikakautta. Kulttuuriperinnön näkyvyyden lisääminen ja siihen liittyvä innovatiivisuus olisi kuitenkin tärkeää kulttuuriperinnön yhteiskunnallisen arvostuksen, tunnettuuden ja resursoinnin kannalta.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Tässäkin kohtaa painotamme kulttuuriperinnön turvaamisen yhteisölähtöisyyttä, jonka tulisi läpäistä strategia kauttaaltaan, sekä puuttuvia linjauksia kulttuuriperinnön näkyvyyden lisäämiseksi. Ajoittain strategian ilmaisuissa, sananvalinnoissa ja esimerkeissä tuntuu painottuvan rakennettu kulttuuriperintö ja unohtuvan aineeton kulttuuriperintö. Erityisesti tätä esiintyy kulttuuriperinnön turvaamiseen tarvittavista resursseista puhuttaessa.

Kommenttinne lukuun 5.1

On tärkeää että strategiassa huomioidaan vahvasti vähemmistöjen oikeus omaan kulttuuriperintöönsä ja osallistuminen yhteiseen ja jaettuun kulttuuriperintöön sekä aiheeseen liittyvät jännitteet. Kulttuuriperintöä harjoittavien yhteisöjen asema kulttuuriperintönsä määrittelijöinä tulisi huomioida niin tässä kuin muuallakin. Yhteisölähtöisyys tulisi huomioida myös tallennetun kulttuuriperinnön valinnassa ja tulkinnassa. Luvun lopussa puhuttaessa resurssien turvaamisesta ja lainsäädännöstä sanavalinnat tuntuvat painottavan rakennettua kulttuuriperintöä. Kulttuuriperinnön turvaamisen näkökulma tulee huomioida paitsi suoranaisesti kulttuuriperinnön turvaamista koskevassa, myös muussa lainsäädännössä.

Kommenttine lukuun 5.2

S. 33 alareunassa todetaan: ”Kulttuuriperintöalan toimijoilta odotetaan yhä enemmän kestävän kehityksen mukaisia, ilmastotyötä tukevia toimia. Niitä pitää pystyä kuvaamaan, osoittamaan ja mittaamaan nykyistä paremmin. Kestävyyden kaikkien ulottuvuuksien huomioon ottamisen tulee olla kattavaa rakenteista, ohjauksesta, rahoituksesta toiminnan sisältöihin ja vaikutuksiin. Toiminnan sisällöllä asiantuntijatyöstä tutkimukseen, näyttelyistä yleisötapautumiin voidaan kasvattaa alan kestävän kehityksen kädenjälkeä eli toiminnan positiivisia vaikutuksia.”

On huomattava, että suurta osaa kulttuuriperinnöstä ylläpitävät ja harjoittavat pienet, usein muodollisesti organisoitumattomat ja mahdollisesti hajanaiset yhteisöt. Näitä yhteisöjä ei tule uuvuttaa ja lamaannuttaa liiallisilla mittaamisen, suunnittelun ja raportoinnin ja niihin liittyvän asiantuntijuuden vaatimuksilla.

Kommenttine lukuun 5.3

Eryteisesti aineettoman kulttuuriperinnön turvaamisen kannalta kulttuuriperintökasvatuksen saaminen läpäisevästi osaksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmia ja niiden toimeenpanoa on ratkaisevassa ja tällä hetkellä aivan liian heikossa asemassa. Kuitenkin kulttuuriperintökasvatuksen tulisi olla mahdollisimman yhteisölähtöistä, siten että opetuksessa avataan yhteisölähtöisen kulttuuriperinnön harjoittamisen arvottamisen käytänteitä ja periaatteita ja tutustutaan perinteharjoittajien itsensä kautta ylisukupolvisen perinteeseen ja sen mahdollisuuksiin. Yhteisölähtöisyys tulisi mainita painokkaasti kulttuuriperintökasvatuksen yhteydessä kauttaaltaan.

Tutkimuksen osalta on turvattava mm. rahoituksen turvin tutkijoiden mahdollisuudet kontakteihin perinneyhteisöjen kanssa sekä kansainvälisiin sopimuksiin liittyvä osaaminen. Kulttuuriperintötiedon saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida erityisesti tietosuojaja- ja tekijänoikeuslainsäädännössä.

Mm. s. 37 ja 38 toimenpidelinjauksissa käytetty ilmaus ”kulttuuriperinnön harrastaminen” tuntuu individualisoivalta vähättelyltä ja tulisi korvata kauttaaltaan ilmaisulla ”kulttuuriperinnön harjoittaminen”, jotta kävisi ilmi kulttuuriperinnön moniulotteinen sosiokulttuurinen merkitys.

Kommenttine lukuun 5.4

S. 44 alun luetteloon kulttuuriperinnön omistajuudesta ja vastuutahoista tulisi lisätä myös muodollisesti järjestäytymättömät yhteisöt, jotka varsinkin aineettoman monien aineettoman kulttuuriperinnön ilmiöiden osalta ovat aivan keskeisiä.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Strategia toivottavasti tukee kulttuuriperinnön turvaamisen huomioimista yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja toiminnassa eri tasoilla ja nostaa myös esiin kulttuuriperinnön merkitystä ja mahdollisuuksia yhteiskunnan ja yhteisöjen hyvinvoinnin kannalta ja antaa eväitä kulttuuriperintöön liittyvien ristiriitojen ratkaisemiseen. Kulttuuriperinnön taloudelliset mahdollisuudet ovat kiistattomat mutta eivät aina helposti konkretisoitavat, ja strategian toimenpidesuunnitelmalta on syytä toivoa konkreettisuutta tässä suhteessa.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

-

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Toimeenpanosuunnitelma on tietysti tärkeä. Mikään ei tapahdu itsestään ja vastuut jäävät helposti toimijoiden väliin.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

-

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Näemme itsemme yhtenä keskeisenä strategisena toimijana omalla alallamme ja pystyvämme siten edistämään strategian tavoitteita jokapäiväisessä toiminnassamme. Näemme kykenevämmme myös vahvan ruohonjuuritason perinteenharjoittajakentän kontaktipinnan kautta pystyvämme sekä viemään tahollamme strategiaa käytäntöön ja saavamme konkreettista tietoa strategian vahvuuksista, heikkouksista ja sovellettavuudesta arkipäivän kulttuuriperinnön harjoittamiseen ja harjoittajiin. Lisäksi vahva osaamisemme aineettoman kulttuuriperinnön kansainvälisten verkostojen sekä Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimuksen osalta puoltaisi osallistumistamme strategian toimeenpanoon. Osallistumme mielellämme ja olemme käytettävissä strategian toimeenpanosuunnitelman laatimiseen liittyviin eri toimiin.

Hakamäki Matti
Kansanmusiikki-instituutti ry